

מי איך ואיך?

איני מתפלג על לוי אשכול, שגישה לעכב עד הרגע האחרון את פירסום הו"ח של השופט גולן בפרשת תל-גיבורים.

כי דו"ח זה חורג בהרבה מכתב-אישום נגד איש אחד, או אף נגד מפלגה אחת.

זהו כתב-אישום נגד מישטר שלם — מישטר שהשחיתות אכלה כה עמוק לתוך עצמותיו, עד כי ניראה שגם ניתוח שוב לא יועיל.

אם מקומו של יצחק רפאל הוא על ספסל-הנאשמים, הרי לידו יש מקום לא רק לראשי מפלגתו, אלא גם לשני ראשיה-הממשלה של הפרשה, דויד בן-גוריון ולוי אשכול, לקציני המשטרה ולמנהלי המנגנון.

לא בבית-המשפט של מטה, שרפאל מכנה אותו "ערבאות עכו"ם" אלא בבית-המשפט של מעלה — בבית-המשפט של הבוחר ביום הקלפי.

מה סיפר לנו השופט גולן בוו"ח הארוך שלו, שמעטים מדי מאורחי ישראל טרחו לקראו במלואו? לכאורה הוא מתאר עיסקה של שחיתות.

אך למעשה הוא מתאר את הרקע הפוליטי והמינהלי, המאפשר עסקות כאלה, המטפח והמטורד אותן.

ואם כי מדובר במשרד ממשלתי אחד — אין צורך בדמיון רב כדי לדעת כי אותם הנהלים מאפשרים את אותן העסקות גם בשאר משרדיה-הממשלה.

ואם כי מדובר במפלגה אחת — שנישטה לענייני שחיתות היא מן הידועות — הרי רק אדם תמים מאד יאמין כי המצב שונה מאד בשאר המפלגות השותפות לקטרת-השלל — בממשלה, בסוכנות, בהסתדרות או בעיריות.

לדברי השופט גולן, הועסק יהודה שפיגל במשרד הבריאות בניגוד לחוק. האיש — שפעל כבר קודם לכן כמתרים ראשי של המפד"ל — פעל במשך חודשים ארוכים במשרד-הבריאות באופן בלתי-חוקי.

על רקע זה פרץ סיכסוך חמור בין סגן-השר יצחק רפאל ובין נציבות-המנגנון. התוצאה: הנציבות נכנעה ללא תנאי, ושפיגל קיבל תפקיד רשמי.

מדוע נכנעה הנציבות? אין כל ספק כי קיבלה הוראה להיעתר לדרישות רפאל.

הוראה כזאת יכלה לבוא רק מחוגי-ראשיה-הממשלה דאו (בן-גוריון), תוך קנוניה בינו ובין המפד"ל, ובאמת — אחרי קבלת ההוראה, הסתדר הכל באורח פלא, כמו במטה-קסמים.

הוצא מיכרו למישרה חדשה — ושפיגל זכה בו. בצדק מצוין השופט גולן כי היה זה מיכרו מזויף, שבא לחפות על קבלתו לעבודה של עסקן מפלגתי שנקבע לכן מראש.

אך זה המיכרו המזויף הראשון שנערך במדינת-ישראל.

לפי הערכה מוסמכת, כמעט כל המיכרוים למישרות חשובות הם מזויפים — שיטה מושחתת להונאת הציבור הרחב בכלל, והמשתתפים במיכרוים בפרט. זהו נוהל מקובל לגמרי.

כתוצאה ממיכרו מזויף זה, ניתנה לשפיגל המישרה שנוצרה עבורו.

מלכתחילה לא יכול היה להיות ספק לאיש כי המישרה נוצרה אך ורק למטרה אחת: לתת לשפיגל, מתרים המפד"ל, את האפשרות לגייס מיליוני לירות כשביל מפלגתו באמצעות מנג' נון המדינה.

זהו מחיר ההשתתפות בקואליציה וגם מטרתה.

מיליוני לירות — הכיצד? איך אפשר לשדוד מיליוני לירות באמצעות המנגנון הממשלתי, במדינה שיש בה מבקר-מדינה וכנסת ומשטרה ומנגנון-חושך שידו בכל?

על כך מספר השופט גולן דברים מעניינים. אפשר היה להניח כי כל בניה ממשלתית תבוצע, או לפחות תאושר, על-ידי המחלקה הממשלתית המוסמכת — מע"צ. אילו נתקיים כלל זה, היה קשה מאד לגנוב.

אך מי מקיים כלל זה? מדוע יודקק משרד, שנמסר כאחווה פיאודלית למפלגה א', למח" לקה השויכת למשרד שהוא אחווה פיאודלית של מפלגה ב'?

מסתבר שאין קל מלעקוף סידור פיקטיבי זה. פשוט מקימים תאגיד מחוץ לתחום הממשלה, ומוסרים את ביצוע התוכנית לתאגיד זה. התאגיד, ששוב אינו גוף ממשלתי, אינו כפוף להוראות הממשלה.

כולנו יודעים כי אין זה התאגיד היחיד שהוקם. קיימים מאות תאגידים כאלה, שהוקמו ביוזמת כל מיני מפלגות, לביצוע כל מיני תוכניות — והם פתח מועד לשחיתות.

כולנו יודעים גם שיש עשרות שיטות אחרות לעקוף נהלים ממשלתיים, שנועדו — כביכול — למנוע שחיתות.

ואם אפשר לעקוף בלי קושי משרד ממשלתי אחר — אפשר לעקוף גם מחלקות באותו משרד עצמו. החוזים הקשורים לעיסקה-השחיתות לא נמסרו למחלקה המשפטית של משרד-הבריאות, אלא לעורך-דין פרטי — שהיה, במיקרה, שותפו של שפיגל.

לעורך-דין זה שולם, לדברי השופט גולן, עבור עבודה של מדי-בכך, שכר-שירותו שדי בו כדי לקיים מחלקה משפטית למשך שנה שלמה.

כל זה נעשה בגלוי, מתוך הנחה שזה המקובל, ושאישי לא יתרגש.

יצחק רפאל: ציין מיד ליד

מה זה מוכיח? זה מוכיח שנוהלי השחיתות הם כה מושרשים במנגנון המדינה, בחסות כל המפלגות, עד כי אין צורך להמציאם, להסי- ותם או להסתירם.

ואם זה נתגלה במשרד-הבריאות, עקב תקלה מצערת, אפשר רק לנחש מה נעשה במשרדים אחרים, של מפלגות אחרות, המוציאות ברגע זה מיליונים בלתי-ספורים במע- רכת הבחירות.

מיליוני לירות — על חשבון מי? מי שילם את כספי השלמונים?

השופט גולן מצוין: "מכל הופעותיו ותגובותיו של שפיגל ניכר היטב, שלא ראה במעשיו עבירה מבחינה מוסרית-חברתית."

שפיגל עצמו אמר לשופט גולן כי בקבלת השלמונים "אין אסון, לא נגרם כל נזק."

אימרה זו מעידה על התנוונות מוסרית גמוי- רה — לא של איש אחד, אלא של מישטר שלם.

ולראיה: שפיגל לא הסתיר את מעשיו. "לא באתי אל (משלם השוחד) כגנב בלילה," אמר. הוא ניהל את המשא- והמתן בגלוי, בפרהסייה.

הוא פמך על כך שגם כל שאר העסקנים והפקידים מתייחסים לגביית השלמונים עבור מפלגה כדיוק כמוהו.

שפיגל לא התבייש לומר לו"ר כהן, סגן-מנהל המשרד, שאינו עסקן מפלגתי אלא איש-מקצוע, כי הוא מעדיף קבוצת-מהנדסים אחרת, בלתי-מנוסה ובלתי-מתאימה, מפני ש"יש התחייבות מפלגתית לקבוצה זו... אינטרס מפלגתי."

ובכן — מי משלם את השלמונים? האם הקבלן, המהנדס, הספק?

אלה אינם פילנטרופים. הם מצרפים את השלמונים למחיר, המשולם על-ידי הציבור.

לולא נאלצו לשלם שלמונים, אפשר היה להוריד את מחירם, ולהשתמש בהנחה זו לבניית כמה חדרים נוספים לבית-החולים (או כיתות נוספות לבית-הספר, או בית- מגורים נוסף למחוסרי-בית).

מי משלם? הציבור משלם. אם בהגדלת מיסוי, אם בחוסר מיטה לחולה, חוסר כיתה לתלמידים, חוסר קורת-גג לזוג צעיר.

לכל אלה חפרים מיליוני לירות — אותם מיליונים שמגייסים אותם בשיטות שפיגל.

מיליונים — למי, בעצם? למה? לאיזה כיס? לאיזו מטרה?

בצדק מדגיש השופט גולן: אין שום עדות לכך כי הכסף אמנם נועד למטרות ציבוריות- כביכול, לישיבה או למוסד הרב קוק.

איש לא העיד על כך בשבועה במשפט שפיגל. לא קיים על כך שום מיסמך.

בידי שפיגל היה מיסמך, עליו צויין, בשוליים: 50 אחוז — 50 אחוז. וכן: 15 חדר הסקה, אולם מיווג אויר.

נטען כי הכחנה היא: 50% למוסד הרב קוק, 50% לישי- בת הרב מיימון. אין שום הוכחה לכך. הכחנה יכלה להיות, למשל: 50% למר פלוני, 50% למר אלמוני.

אז: 50% לקרן הבחירות, 50% לישיבה. וכן בלי סוף. באחת השיחות אמר שפיגל כי הכסף דרוש "לעניינים פנימיים של סיעת רפאל" — שהיא, אגב, גם סיעת השר שפירא. בשיחה אחרת, בעת העיסקה: "הכסף הזה הוא לא לתועלת הפרטית, אלא למטרה ציבורית של התנועה שלי."

כאן מדובר על מפלגה, לא על בניין ישיבה. וכפעם אחרת מדובר בפירוש, בין השאר, על "קרן בחירות".

צריך להיות ברור לכל בר-דעת שלא יתכן כלל גבול ברור בין שוחד אישי ושוחד מפלגתי.

כאשר כספי-שלמונים שחורים מועברים למוסד מסוים, אין כל מניעה לכך שאותו מוסד יעבירם — כולם או חלקם — לאחד ממנהליו. המוסד יכול לשמש במיקרה כזה כיסוי נוח לטישטוש העברת השוחד לכיסו ה- פרטי של העסקן עצמו.

כך קבע בית-המשפט העליון במשפט שפיגל. השופט גולן הרחיק לכת. הוא בדק את התשלום המזור של עשרת אלפים לירות ששילם שפיגל אישית לרפאל, כ"גמילות חסדים" (!) כדי שרפאל יעבור לדירה חדשה.

עיסקה זו תופסת מקום נרחב ברו"ח גולן — וזהו החלק המרתק ביותר שלו.

רפאל קיבל את הכסף בצ'יק של שפיגל, ללא כיסוי. הכיסוי נמצא מידי מיטב אלמוני — ששמו לא נתגלה עד היום. וזה היה בשאי עיסקה-השוחד בתל-גיבורים, כשסכומי-ענק התגלגלו מאיש לאיש.

רפאל אומר שהחזיר את הכסף, במזומנים (!). הכסף עבר — לדבריו — בין ארבעה זוגות ידיים — הכל בשטרות-כסף קטנים. הכל בלי קבלות. כמו עסקות בין ספסרי שוק שחור.

כשהשופט גולן התעקש בעניין חוסר-הקבלה, ואחרי מון בירורים והכחשות, נמצאה לפתע קבלה. באיחור של שנתיים. במגירה פרטית של רפאל.

האם זה מפליא? על כך ענה רפאל עצמו, בשתי המילים המאולפות ביותר של הרו"ח הארוך כולו. בהסבירו את גילוייה-הפלא של ה- קבלה, הכריז: "עזרני השם".